

..... [p1]

[Gezegend Zij Jesus Christus]

+

Uit Brugge, den 15^{en} van Bâmesse.

Eerw. Heere ende Meester,

'T schiet mij al met nen keer te binnen dat het Woensdag aanstaande zeker zitdag¹ is voor de Taalkamer² en dat die verdietschingen voor het Gouwhuis wel zouden kunnen te berde komen.³

Ik ben meer en meer overtuigd dat het jammer en spijtig zoude zijn, moeste de Taalkamer van ambtswege eene verdietschinge voornstellen. Want nen keer dat ze dien weg ingeslegen is, zoo moet en zal zij voort gaan, en... dan hebben wij eene wetgevende kamer! Tracht dan a.u.b. met alle middels zulks te beletten, en verzendt ze liever naar den Bastaardwoordenboek.

Viele er nogtans over die woorden te spreken, dan zou ik u vragen aan Gouwe, gouwhuis, gouwgrave, gouwraad enz. te houden.

Bewindhebber is zoo algemeen mogelijk: koning, arrondissementscommissaris, gouverneur zijn altemale "bewindhebbers".

..... [p2]

En daarenboven, hoe zegt gij dan provincie enz?

Gouwe is 't ware woord.

1) Namèche Cours abrégé d'histoire nationale 1e Deel bl. 35 zegt: "La division du territoire en comtés ou districts (pagi, gauen), centuries (centenae, pagi minores, hundredi) et décuries (marcae), remonte au premier âge de la monarchie mérovingienne. Le comte (comes, graf ou gaugraf) était chargé de l'administration du district. Le

.....

1 Zitting van woensdag 22/10/1890; de brief is gedateerd op 15 van Bâmesse (oktober).

2 Taalkamer staat voor "Koninklijke Academie voor Taal- en Letterkunde". Deze alternatieve benaming is typisch voor Craeynest.

3 In de zitting van 15/05/1889 besloot de Koninklijke Vlaamsche Academie, tot de samenstelling en de uitgave van een Algemeen Nederlandsch Vak- en Kunstwoordenboek. De "verdietsingen" van onderstaande vaktermen zijn te situeren binnen deze context.

centenier (centenarius, tungerefa⁴) et le dizainier (decanus) étaient à la tête des subdivisions du comté. Chacun de ces officiers tenait une cour ou assemblée (placitum, mallum) où se rendait la justice,* où [toutes] les affaires qui intéressaient le ressort étaient mises en délibération !! »

2) Pouillet, Hist. politique interne de la Belg. bl. 15: "au VIe siècle (à la suite de l'invasion des Germains) on vit le territoire franc, comprenant alors la Gaule presque'entière avec de vastes contrées sur la rive droite du Rhin, se fractionner en 4 royaumes, distincts de mœurs et d'intérêts, subdivisés eux-mêmes en pagi ou gauen."

..... [p3]

3) Raepsaet, in Analyse de l'origine et des progrès des droits des Belges et Gaulois Ch. III, zegt: "La division territoriale des Francs-Germains consistait en pagos et vicos; et la division personnelle en centenas ou centuries. Ces pagi et vici étaient administrés au civil et au militaire par des chefs ou préfets que Tacite appelle "principes qui jura per pagos vicosque reddunt" Le pagus formait, dans notre sens, une province, le vicus une lieutenance senéchaussée, chateltellenie ou district, administré par un vicaire ou lieutenant du comte" En overal noemt hij die pagos, gauen.»

Daar waren, 't is waar 3 slag van pagi: pagi fortiores, pagi mediocres, pagi minores. En alle 3 hieten gouwen B.v. Henegouw was een pagus fortior; oostergoo of Oostergouw een mediocris, en de gouw van den Yzer een minor. Daaruit volgt de vrage: Is gouw niet eerder 't woord voor arrondissement of kanton?

Neen 't, want 1) volgens Wauters o.a. en waren de 2 laatste geen deel van het eerste, maar stonden, alhoewel minder, op den zelfsten voet; en Wauters berispt Chs Piot die in zijnen "mémoire couronné" van 't jaar 1871 "subordonne"⁵

..... [p4]

.....

4 Angelsaksische term

5 Charles Piot, Les pagi de Belgique et leurs subdivisions pendant le Moyen Âge. In: Mémoires: 39 (1874) p. 1-260. Craeynest geeft foutief aan dat Piot zijn bijdrage voor Mémoire couronné schreef in 1871 i.p.v. 1874 : 39 (1874) p. 1-260.

"les pagi, les grands, les moyens et les petits, et les compare à nos circonscriptions administratives de province, arrondissement et canton" En ook ten 2) al waren 't nog onderverdeelingen, nog zou gouw vooruit vooral op pagus fortior passen, lijk het blijkt uit verschillende plaatsen van Raepsaet, Warnkönig, enz. (Haspengouw en is nu noch provincie noch [*arrondissement*] noch kanton; eertijds was 't een pagus fortior zegt Pouillet doch strekte merkkelijk verder als nu.)

4) z. Gouw in Kil. Meyer, enz.

5) Grimm zegt "Die erreichbar älteste Bedeutung ist: Landgebiet, lat. regio, pagus, provincia"

6) Dunger zegt: Provinz = Landschaft, Bezirk, Gau, Landesteil"

7) Franck Etymolog. Woordenb. 1885 zegt: "Gouw (landschap) vr. uit [*middelnederlandsch*] gouwe, beantw. aan [*oudhoogduitsch*] gouwa vr. [*gewoonlijk*] gouwi, gewi, [*middelhoogduitsch*] gou, göu; (*[nieuwhoogduitsch]* gäu onz., gau m.) [*gotisch*] gawi onz. "gouw, landschap, streek" enz. ... Gooi en goo in samengestelde namen, zijn bijvormen.

Gouwgrave

1) ziet Namèche 1) hierboven

2) ziet graaf bij Kramers. Daar hebt ge pluimgraaf, dijkgraaf nog hedendaags gebezigd met den algemeenen en ouden zin van "bestierder, toezinder van..."

..... [p5].....
 p5.....

3) Dr Franck Etymol. Wrdb. geeft "Graaf. uit [*middelnederlandsch*] grâve, b.a. [*oudhoogduitsch*] gravô, grâvjo, [*middelhoogduitsch*] grâve, graeve, [*middelnederlandsch*] [*nederlandsch*] grave, greve, [*nieuwhoogduitsch*] graf (Groef als familinaam). Dit [*woord*] heeft, gelijk nog heden in dialecten (vgl. pluimgraaf enz.), de algemeene beteekenis "bestuurder, opziener, opzichter" gehad; graaf als titel is eigenlijk het ambt der koninklijke opzichters of beambten met zeker toezicht belast. Indien met het duitsch-*[nederlandsch]* woord het synon. Ags. gerêfa (scîrgerêfa="hoofd van een landschap", [*engelsch*] sheriff) identisch is, moet de grondvorm gramfio zijn."

Gazette van Brugge, Vl. Vlagge enz. - De student tijdschrift uit Brabant, De Kabouter tijdschrift uit het land van Loon (Limburg) bezigen gedurig: gouvraad, gouvgrave of gouvgraaf, gouvday der studenten enz. De gouwgilden te Leuven zijn van iedereen gekend. Zoo dat er 't [woord] deure is, - zonder Taalkamer! - Gouwhuis (vgl. gemeente-stadhuis enz., het Landshuis eertijds de Brugge schijnt mij beter als gouwhof - Huis is geheel in den aard der [germaansche] talen vgl. het Engelsch. enz. In Holland zeggen Het LagerHuis, voor Chambres des Communes en Angleterre [zie] Kramers het Heerenhuis?

Schrijfkamer

is de verdietschinge van Kramers.

[p6]

Daar zijn in 't Gouwhuis 3 slag van overheden:

- 1) Les 2 Directeurs, en onder deze:
- 2) Les chefs de division (verschillige) - daaronder
- 3) Les chefs de bureau verschillige .

Dat noemden wij:

- 1) De opperbestierders
- 2) De bestierders
- 3) De onderbestierders

men ziet 't verband. Daarbij het moet één woord zijn, is 't mogelijk, want: chef de bureau luidt bij dat volk alsof 't één woord ware.

Chef de la 4° division b.v. noemen wij: 4de Bestierder.

Chef de bureau de la 4e division = 4^{de} onderbestierder.

Daar zijnder dus verschillige die b.v. 4de Bestierder, 3de Onderbestierder heeten. Maar dat en belet niet.

-Ja maar! Een Chef de bureau de la 4e division b.v., en staat in 't Gouwhuis niet leeger als een Chef de bureau de la 3^e division. En als ge zegt in 't [vlaamsch]:: 4^d Onderbestierder, en 3de Onderbestierder - wilt dat niet zeggen dat de eerste onder den anderen staat? - Niet meer als 't [fransch] 4^e division in 't Gouwhuis onder 3^e division is. Die daar verkeerden weten wel wat zulks te bedieden heeft.

..... [p7]

Maar hoe zoudt ge zeggen, b.v.

1er chef de bureau de la 4^e division,

2de chef ----- ?

Zoudt ge uitkomen met: 1^s 4de onderbestierder? 2de 4de onderbestierder?

[Antwoord] Zulk onderscheid en bestaat in de gouwhuizen niet.

Garçon de bureau is een achterlooper, die moet briefzakskes halen, het thuiswijs⁶ schrijven enz. bij den schrijver ofte buraliste. Dus: een schrijversknappe, inderdaad.

Dit schreef ik u met zeven haasten, of het moeste te passe komen. Doch, nog eens gezeid, besluit liever dat zulk werk in de bezigheid der Taalkamer niet en komt. Als een woord wel is, het zalder met tijd en stond van zijn eigen deure booren.

Groete u vriendelijk en eerbiedig

J. Craeynest

willen zij van "zate" niet, voor "Cabinet du gouverneur of du greffier provincial" dan kunt ge misschien "ambtkamer van den Gouwgrave of Gouwschrijver" voornstellen.

Als 't nen keer beslist is dat de Taalkamer heur daar niet mede en moeit, dan zal ik wel hier of daar Gouwe enz. in eenen opstel kleeden en ievers teberde brengen.

.....

6 Thuiswijs = adres

(Bestier voor bestuur is [*Vlaamsch*] Brabansch enz. Staat in Kiliaen, Kramers enz. Zoo schrijft David van Leuven, een groot gezag voor die mannen.)

Briefbeschrijving

Verzender	Craeynest, Jan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	15/10/[1890]
Verzendingsplaats	Brugge (Brugge)
Annotatie	Briefversie van datering: den 15en van Bâmesse ; jaartal en adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Annotatie	Briefversie van datering: den 15en van Bâmesse ; jaartal en adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie.
Gepubliceerd in	De briefwisseling tussen Guido Gezelle en enkele leden van de Dietsche Biehalle en Biekorf. Deel 2: Brieven / door P. Deboever. - Gent : onuitgegeven licentieverhandeling, (academiejaar 1984-1985), p.361, 363-366

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	2 dubbele vellen, 211 mm x 135 mm papier, wit papiersoort: 7 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	op zijde 1 links in de bovenrand: Aan G. Gezelle; idem rechts onder de maand: [1890] (inkt, beide hand P.A.)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	6372

Bibliotheekrecord

https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.12674

Inhoud

Incipit	'T schiet mij al met
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgte codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	15/10/[1890], Brugge, Jan Craeynest aan [Guido Gezelle]
Editeur	Karel Platteau; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2023
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.

Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
